

Examen VMBO-GL en TL

2024

tijdvak 1
dinsdag 21 mei
9.00 - 11.00 uur

beeldende vakken CSE GL en TL

Bij dit examen horen een uitwerkbijlage en een kleurenbijlage.

Beantwoord alle vragen in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 35 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 65 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Open vragen

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Levende penselen

De Franse kunstenaar Yves Klein bedacht in 1960 de performance *Antropometrieën*. In deze performance laat Klein modellen afdrucken maken met hun lichaam vol verf. Er speelt een orkest en het publiek kijkt toe.

Op afbeelding 1 en 2 zie je Klein – in pak – staan tijdens de performance in een museum.

Op afbeelding 3 zie je hoe de modellen als penselen gebruikt worden.

Op afbeelding 4 zie je een model waarvan nét een afdruk is gemaakt.

- 3p 1 *Bekijk afbeelding 1 t/m 4.*
De performance lijkt op een theatervoorstelling.
→ Geef hiervoor drie argumenten.
- 2p 2 *Bekijk afbeelding 1 t/m 4.*
→ Noem twee kenmerken waaraan je kunt zien dat Klein zijn modellen als penselen gebruikt.
- 2p 3 *Bekijk afbeelding 1 t/m 4.*
Tijdens de performance zijn er contrasten tussen de aanwezigen.
→ Vul onderstaande woorden in op de juiste plek in de tekst.

actieve - beschouwende - revolutionaire

De performance van Klein is een voorbeeld van ...(I)... kunst.
Klein en zijn modellen hebben een ...(II)... rol in de performance. Dit contrasteert met de ...(III)... rol van het publiek.

Tijdens de performances zijn kunstwerken ontstaan.

Op afbeelding 5 zie je het kunstwerk dat ontstond na de actie die zichtbaar is op afbeelding 3.

Op afbeelding 1, 2 en 4 zie je hoe Klein werkt aan het kunstwerk op afbeelding 6.

- 1p 4 *Bekijk afbeelding 5.*
De **compositie** van afbeelding 5 versterkt het dynamische karakter van het kunstwerk.
→ Leg dit uit.
- 1p 5 *Bekijk afbeelding 5 en 6.*
De afdrukken van de acties hebben een abstract karakter.
→ Leg dit uit.
- 1p 6 *Bekijk afbeelding 1 t/m 6.*
De afdrukken op afbeelding 5 en 6 verschillen van elkaar.
→ Leg dit verschil uit aan de hand van de hanteringswijze.
- 3p 7 *Bekijk afbeelding 1 t/m 6.*
De *Antropometrieën* kunnen performance genoemd worden, maar ook schilderkunst en conceptuele kunst.
→ Geef van elk een voorbeeld.

De Britse modeontwerpster Phoebe Philo werkte voor het modehuis Céline. Voor enkele ontwerpen uit de voorjaarscollectie van 2017 verwerkte zij afdrukken van Kleins performance.

Op afbeelding 7 en 8 worden twee van Philo's jurken getoond.

- 3p 8 *Bekijk afbeelding 6 t/m 8.*
De afdrukken van Klein worden op ware grootte gebruikt in de jurken van Philo.
→ Noem drie effecten van het gebruik van de afbeeldingen op ware grootte.
- 2p 9 *Bekijk afbeelding 6 t/m 8.*
→ Geef van onderstaande stellingen aan of ze juist of onjuist zijn.
- I De werken van Klein zijn een voorbeeld van toegepaste kunst.
 - II Philo geeft de afdrukken van Kleins performance een decoratieve functie.
 - III Philo maakt van de afdrukken van Kleins performance een kinetisch object.

- 1p **10** *Bekijk afbeelding 1 t/m 8.*
Een belangrijk onderdeel van deze kunstwerken is dat Klein en zijn modellen in actie zijn.
→ Vind je dat Philo met haar jurken recht doet aan deze werken waarin Klein in actie is? Geef een argument voor je antwoord.

Het Diner

De Amerikaanse kunstenaar Judy Chicago maakte in 1979 de installatie *The Dinner Party* (Het diner).
De installatie bestaat uit een tafel die op een symbolische manier plaats biedt aan 39 belangrijke vrouwen uit de geschiedenis. Op de vloer van de installatie staan 999 namen van andere belangrijke vrouwen vermeld.

Op afbeelding 9 zie je de installatie opgesteld in het museum.
Op afbeelding 10 zie je een deel van de installatie.

- 3p **11** *Bekijk afbeelding 9 en 10.*
→ Noem drie aspecten van de installatie die verwijzen naar een feestelijk diner.
- 2p **12** *Bekijk afbeelding 9 en 10.*
Chicago wil duidelijk maken dat behalve mannen, ook alle genoemde vrouwen belangrijk zijn voor de geschiedenis.
→ Noem twee voorbeelden op welke manier zij dat in de installatie laat zien.
- 1p **13** *Bekijk afbeelding 9 en 10.*
Welke van onderstaande stellingen is juist?
A Chicago wil de beschouwer laten nadenken over de positie van de vrouw in de geschiedenis.
B Chicago maakt een happening met belangrijke vrouwen uit de geschiedenis.
C Chicago maakt met deze installatie een letterlijke weergave van de geschiedenis.

Als reactie op de installatie van Chicago maakte de Nederlands-Surinaamse kunstenaar Patricia Kaersenhout *Guess Who's Coming to Dinner Too?* (Raad eens wie er nog meer komt dineren?). Tussen 2017 en 2021 werd deze installatie meerdere keren tentoongesteld.

Kaersenhout biedt in haar installatie ruimte aan belangrijke zwarte vrouwen en vrouwen van kleur.

Op afbeelding 11 zie je de installatie opgesteld in kunstcentrum *De Appel*. Op afbeelding 12 zie je het speciale servies voor de installatie: de bekens zijn aan elkaar verbonden en uit de schalen kun je van twee kanten eten en drinken.

- 3p **14** *Bekijk afbeelding 9 t/m 12.*
→ Noem drie overeenkomsten tussen de installatie van Chicago en de installatie van Kaersenhout.
- 1p **15** *Bekijk afbeelding 9 t/m 12.*
Het werk van Kaersenhout kun je beschouwen als een reactie op het werk van Chicago.
→ Leg dit uit.
- 2p **16** *Bekijk afbeelding 11 en 12.*
Kaersenhout vindt onderlinge verbondenheid tussen de vrouwen die aan tafel uitgenodigd zijn belangrijk.
→ Leg aan de hand van een kenmerk van het servies uit hoe Kaersenhout dit verbeeldt en leg daarna uit op welke manier de plaatsing van het servies hierbij een rol speelt.

Op afbeelding 13 zie je een detail van de installatie.

Kaersenhout maakte dit werk niet in haar eentje. Vrouwen die nog niet zo lang in Nederland wonen en voor het sociale en duurzame kledingmerk *Sûr Atelier* werken, hielpen mee met borduren.

Op figuur 1 zie je hoe deze vrouwen werken aan de tafellopers.

figuur 1

- 2p 17 *Bekijk figuur 1.*
→ Geef twee mogelijke redenen waarom Kaersenhout voor deze installatie samenwerkt met vrouwen die nog niet lang in Nederland wonen.
- 1p 18 *Bekijk afbeelding 13.*
Kaersenhout laat de borduurnaalden zichtbaar in de installatie zitten.
→ Leg uit wat Kaersenhout hiermee zou kunnen willen zeggen.

Op de barricade!

De Franse schilder Eugène Delacroix maakte in 1830 het schilderij *La liberté guidant le peuple* (De vrijheid die het volk leidt), dat je ziet op afbeelding 14.
Delacroix maakte het schilderij nadat het volk in 1830 in opstand kwam tegen de koning.
De vrouw in het midden verbeeldt Marianne. Zij bestond niet echt, maar staat symbool voor het Franse volk dat strijdt voor vrijheid, gelijkheid en broederschap.

- 3p 19 *Bekijk afbeelding 14.*
Er wordt een opstand verbeeld.
→ Noem drie aspecten van de **voorstelling** waaraan je kunt zien dat er een opstand gaande is.

- 2p 20 *Bekijk afbeelding 14.*
Delacroix heeft Marianne opvallend weergegeven.
→ Noem twee aspecten van de **vormgeving** waardoor Marianne opvalt.
Leg je antwoorden uit.

- 3p 21 *Bekijk afbeelding 14.*
Delacroix schilderde het schilderij naar aanleiding van een gebeurtenis in de maatschappij waarin hij leefde.
→ Geef drie argumenten waaraan je kunt zien dat het schilderij geen feitelijke weergave is van de gebeurtenis.

Behalve deze revolutie vonden er in die periode meer opstanden plaats. Het schilderij van Delacroix werd kort na de opstand van 1830 gekocht door de Franse regering, die het echter niet vaak tentoonstelde.

- 2p 22 *Bekijk afbeelding 14.*
→ Geef een mogelijke reden voor de regering om het schilderij wel tentoon te stellen en een mogelijke reden om het schilderij niet tentoon te stellen.

De Zuid-Koreaanse kunstenares Chae Eun Rhee schildert ook over gebeurtenissen in de maatschappij waarin zij leeft. In 2019 schilderde Chae Eun *A Song for the Unseen II* (Een lied voor degenen die niet gezien worden). Hiervoor liet ze zich inspireren door klassieke schilderijen, beelden van het internet en nieuwsfoto's.

Op afbeelding 15 zie je *A Song for the Unseen II*.

- 2p 23 *Bekijk afbeelding 15.*
A Song for the Unseen II is geschilderd, maar lijkt op een collage.
→ Noem twee kenmerken van het schilderij waaraan je ziet dat het op een collage lijkt.

- 1p 24 *Bekijk afbeelding 15.*
A Song for the Unseen II lijkt
A dramatisch en vervreemdend.
B eentonig en agressief.
C futuristisch en klassiek.

In haar schilderij wil Chae Eun duidelijk maken dat het voor mensen moeilijk is om onderscheid te maken tussen hun eigen werkelijkheid en de realiteit, tussen de informatie die mensen lezen op hun mobiele telefoon en de werkelijke gebeurtenissen.

1p **25** *Bekijk afbeelding 15.*

De persoon met de rode rugzak, links op de voorgrond, lijkt te verbeelden wat Chae Eun de beschouwer duidelijk wil maken.

→ Leg deze opmerking uit.

1p **26** *Bekijk afbeelding 15.*

Chae Eun staat op een symbolische manier op de barricade en wil met dit schilderij de toeschouwer iets vertellen.

→ Leg uit wat Chae Eun met dit schilderij wil vertellen.

Draagbare oplossing

De Nederlandse kunstenaar, onderzoeker en biodesigner Charlotte van Alem is in 2015 gestart met het project *Medusea*. Hierin onderzoekt ze of het mogelijk is om van aangespoelde kwallen een bruikbaar materiaal te maken.

Kwallen bestaan voornamelijk uit water en collageen. Een eigenschap van collageen is dat het zeer sterk en rekbaar is.

Op afbeelding 16 zie je een aangespoelde kwal.

Op afbeelding 17 zie je tekeningen van het *Medusea*-project die van Alem liet maken door de Italiaanse kunstenaar Valentina Bongiovanni.

Op afbeelding 18 t/m 20 zie je verschillende materiaalproeven die Van Alem maakte voor het project.

1p **27** *Bekijk afbeelding 17.*

Deze tekeningen zijn

- A illustratief.
- B mythologisch.
- C wervend.

Samen met de Nederlandse schoenontwerper Aurélie Diemer maakte Van Alem in 2017 een prototype voor een schoen. De bovenkant van de schoen is gemaakt van het kwallemateriaal.

Op afbeelding 21 zie je deze schoen.

- 2p **28** *Bekijk afbeelding 16 en 18 t/m 21.*
→ Noem twee kenmerken van de materiaalproeven die ook zichtbaar zijn in een kwal.
- 3p **29** *Bekijk afbeelding 16 en 18 t/m 21.*
Van Alem doet veel onderzoek en zij maakte meerdere materiaalproeven.
→ Noem drie materiaalkenmerken die Van Alem met haar materiaalproeven mogelijk onderzocht heeft.
- 1p **30** Voor het *Medusea*-project heeft Van Alem met wetenschappers van verschillende universiteiten samengewerkt.
→ Leg uit waarom het voor Van Alem en wetenschappers interessant is om samen te werken.
- 2p **31** *Bekijk afbeelding 21.*
→ Geef twee mogelijke redenen voor Van Alem om een prototype te willen maken.

figuur 2: een plastic waterschoen

- 2p **32** *Bekijk afbeelding 21 en figuur 2.*
De schoen van Van Alem en Diemer is geïnspireerd op een plastic waterschoen.
→ Geef twee argumenten waarom het toepasselijk is dat Van Alem en Diemer zich door een waterschoen lieten inspireren.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

- 2p **33** *Bekijk afbeelding 16 en 18 t/m 21.*
Voordat ze kwallen op grote schaal als materiaal zou kunnen inzetten, moet Van Alem nog meer onderzoek doen.
→ Geef twee voorbeelden van zaken die daarvoor onderzocht moeten worden.
- 1p **34** *Bekijk afbeelding 21.*
Je kunt stellen dat Van Alem in actie is gekomen.
→ Maak onderstaande stelling af.
Van Alem kwam in actie voor een oplossing doordat zij
- 2p **35** *Bekijk afbeelding 16 t/m 21.*
Je kunt Van Alem zowel een onderzoeker als een kunstenaar noemen.
→ Geef een argument om haar een **onderzoeker** te noemen en geef vervolgens een argument om haar een **kunstenaar** te noemen.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.